

Джерела та література

1. Краєвська О. А. Міграційна політика Європейського Союзу: політико-правовий аспект. *Грані*. 2011. № 5(79). С. 143–144.
2. Оврамець М. А. Європейський мультикультуралізм у дискурсі політології міжнародних відносин. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Політологія. Історія. Зб. наук. праць. Маріуполь, 2013. Вип. 7–8. С. 111–122.
3. Ромашенко С. Приток беженцев в Евросоюз вновь резко усилился. *Deutsche Welle*. 2020. URL: <https://www.dw.com/ru/>
4. Шамраєва В. М. Спільна міграційна політика ЄС в контексті євроінтеграційних устремлінь України. *Актуальні проблеми державного управління*. 2009. № 2(36). С. 305–312.
5. Brochmann G. Mechanisms of Immigration Control: A Comparative Analysis of European Regulation Policies. Routledge, 2020. P. 189–191.

Кибіч Яна

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

БРЕКЗИТ: НОВІ ЗАГРОЗИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЄДНОСТІ

Анотація. Проаналізовано сучасну міграційну політику країн ЄС, заходи, які застосовують держави у боротьбі із нелегальною міграцією, а також наголошено на необхідності вдосконалення сучасної міграційної політики країн ЄС, розробки нових умов та принципів адаптації мігрантів. Брекзит – це переломний момент в історії європейської інтеграції, значення якого повністю проявиться лише через роки або навіть десятиліття. Велика Британія відіграє особливу роль у формуванні політики безпеки і трансатлантичних відносин, з огляду на що її вихід в будь-якому випадку завдасть сильного удару по Євросоюзу. З іншого боку, є відчуття, що, вийшовши з Євросоюзу, Велика Британія перестане гальмувати європейську інтеграцію і, закривши нескінченні переговори стосовно Brexit, можна буде знову зайнятися ключовими питаннями розвитку ЄС: економікою, кліматом, відносинами між ЄС і Китаєм, США і Росією тощо. Однак поки не зрозуміло, чи виправдаються ці очікування і як будуть розвиватися відносини між ЄС і Великобританією.

Ключові слова: Велика Британія, Європейський Союз, брекзит, інтеграція, загроза.

Abstract. Brexit is a turning point in the history of European integration, and its significance will be fully realized until years or even decades. The UK economy, the second largest in the European Union, accounts for 15.2 % of the EU economy. In terms of size, it is second only to the German economy (21.3 %), but ahead of France (14.9 %). The country ranks third in the European Union both in terms of population and the size of the contribution to its budget. Moreover, the United Kingdom plays a special role in information security and transatlantic relations. That is why Britain's exit will in any case deal a severe blow to the European Union. On the other hand, there is a feeling that, after leaving the European Union, Britain will stop hampering European integration and when endless negotiations will be stopped according to Brexit, it will be possible to take up issues of EU development: economy, climate, EU-China relations, US and Russia, etc. However, it is not clear whether these hopes will be met and how EU-UK relations will develop.

Keywords: Great Britain, European Union, Brexit, integration, threat.

Термін перехідного періоду минув, і з початком нового року Велика Британія більше не є членом Митного Союзу і внутрішнього ринку ЄС. Варіанту жорсткого брекзиту вдалося запобігти: в останню хвилину Лондон і Брюссель таки зуміли дійти згоди. Політична еліта розмірковує про те, якими будуть коротко- і довгострокові наслідки брекзиту – по обидва боки Ла-Маншу.

З початку виходу Великої Британії з Європейського Союзу, розгорнулася широка дискусія про майбутню реформу ЄС. Впродовж наступних кількох років Євросоюз можуть очікувати значні зміни у внутрішній політиці, які матимуть вагомий вплив на його зовнішню політику та відносини з країнами-партнерами. Ці зміни відкриватимуть як додаткове вікно можливостей для співпраці між ними, так і створюватимуть певні перешкоди у подальшій інтеграції європейських країн з Євросоюзом.

31 січня 2020 р. Велика Британія офіційно перестала бути членом Європейського Союзу. Експерти називають цю подію політичним землетрусом, однією з найгірших криз в історії інтеграції і ознакою її важкої хвороби.

З виходом Великої Британії Євросоюз втратив, принаймні, три серйозні постулати, які формували потужний бренд ЄС. По-перше, він не може назвати себе «спільним домом» для півмільярда осіб або ринком із 500 мільйонами споживачів. Населення Євросоюзу скоротилася на 67 млн осіб що не залишає шансів повернутися до колишньої представницької позначки. Це також суттєві втрати геоекономічного і геополітичного потенціалу.

По-друге, звичне для офіційного Брюсселя ототожнення Європи з собою, а, по суті, привласнення собі права говорити від імені всіх європейських народів, тепер втрачає підстави. За межами Євросоюзу залишаються Україна, Білорусія, Швейцарія, Норвегія, Ісландія та інші країни, без яких європейська культура неповноцінна. До когорти «аутсайдерів» підключається Велика Британія, яка зіграла величезну роль у процесі формування теорії і практики представницької демократії.

По-третє, брекзит нанесе серйозний удар по авторитету Євросоюзу. Ідея органічного поєднання двох процесів – поглиблення і розширення інтеграції – більше не відповідає реальності. Гасло про високу привабливість ЄС для сусідніх країн наразі втрачає переконливість.

Насамперед варто наголосити, що в ЄС загалом та в Єврозоні зокрема наразі немає єдиного або принаймні достатньо узгодженого стратегічного бачення подальшого розвитку механізмів інтеграції. Його виробленню заважають досить принципові розбіжності між країнами-членами.

Нині можемо чітко спостерігати прагнення деяких країн та політичних сил перешкодити перетворенню ЄС у свого роду «наддержаву» з централізованим регулюванням більшості процесів і, навпаки, сформуванню деяку полегшену інтеграційну конструкцію – так би мовити, «ЄС-light» – тобто об'єднання, де країни-члени забрали б назад деякі повноваження, які вони раніше делегували Брюсселю [1]. Натомість деякі аналітики вважають, що збільшення кількості країн-членів ЄС є необхідною умовою для забезпечення економічного зростання

та безпеки Союзу, багато хто, навпаки, скептично ставиться до перспективи того, що національні уряди віддаватимуть більше повноважень Брюсселю [2].

Логічно, що у держав-членів ЄС нині є значні розбіжності щодо того, чи варто використовувати брекзит для подальшого поглиблення інтеграції Євросоюзу. Протягом 44 років у складі ЄС Велика Британія не раз використовувала власну політичну вагу для блокування низки рішень. Так було, наприклад, при формуванні європейської зовнішньої політики і принципів безпеки: Франція виступала за максимально можливу європейську автономію, а Велика Британія хотіла уникнути конкуренції з НАТО. Характерно, що в останні два роки ЄС все активніше розвивав власний військовий потенціал – особливо з урахуванням позиції тодішнього президента Дональда Трампа, який активно критикував НАТО.

Очевидно, що ЄС намагатиметься зберегти жорсткі компетенції в торгово-економічних питаннях, на які тій же Великій Британії доведеться зважати в майбутньому. Але, ймовірно, йому доведеться змиритися з появою нових, більш гнучких форматів і коаліцій. Наприклад, Франція вже створила альтернативне військове угруповання – так звану E12 (Європейську інтервенційну ініціативу), в яку також входить і Велика Британія [3].

Немає ніякої впевненості в тому, що за теперішніх обставин, коли Британія покинула спільноту, ЄС зможе проводити сильну, злагоджену зовнішню політику і консолідовано захищати свою безпеку. Низка держав Євросоюзу з Центральної та Східної Європи, передусім Польща, залишаються міцно орієнтованими на НАТО і США. Немає в ЄС і єдиної думки про те, наскільки політично небезпечним для Євросоюзу є виклик, кинутий Росією. Нарешті, вплив Європи в регіональних конфліктах по сусідству (Сирія, Лівія, Іран) залишається вкрай обмеженим.

Через неврегульовану напруженість в Євросоюзі подальша дезінтеграція ЄС і виключення окремих держав-членів можуть статися на ґрунті конфліктів у сферах міграції, прикордонної безпеки (в мажах Шенгенської зони) або верховенства права. Мабуть, найбільшим ризиком є зростаючий розрив між намірами і реаліями політики Євросоюзу. Навіть без Великої Британії країни ЄС не можуть досягти згоди щодо збільшення витрат або проведення політики солідарності. Брекзит означає не тільки втрату військових, економічних і фінансових ресурсів Великобританії для успішної конкуренції з такими опонентами, як Китай. Важливо й інше: не буде кому грати роль «адвоката диявола», за спиною якого багато інших членів ЄС любили «відсидітися». А це означає, зокрема, що Німеччині доведеться звикати більш жорстко вирішувати внутрішньоєвропейські і міжнародні конфлікти.

Джерела та література

1. Дорош Л., Івасечко О. Особливості функціонування та виклики розвитку ЄС у близькій перспективі (2017–2018 pp.). *Humanitarian Vision*. 2017. Т. 3, вип. 1. С. 19–24, URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/nov/6650/dorosh.pdf>

2. Emmer F., Petrovi S. The Past, Present, and Future of EU Enlargement. – Fordham International Law Journal, Vol.37, 5 Issue 2014, URL: <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2350&context=ilj>
3. Briefing paper number 8432, updated 23 September 2019, The European Intervention Initiative (EII/EI2), URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8432/>

Шевченко Анастасія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

BREXIT І МАЙБУТНЄ БРИТАНО-ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВІДНОСИН

Анотація. Авторкою розкривається основне походження та причини BREXITу, а також його вплив на майбутні відносини між Європою та Великою Британією. Також було виділено основні компоненти, які ускладнюють сучасний етап взаємодії та визначено два формати можливої співпраці в межах цих суперечностей.

Ключові слова: Велика Британія, Європейський Союз, BREXIT, співпраця.

Abstract. The author reveals the main origin and causes of BREXIT, as well as its impact on future relations between Europe and Great Britain. In addition, the main components that complicate the current stage of interaction were identified and two formats of possible cooperation within these contradictions were identified.

Keywords: Great Britain, European Union, BREXIT, cooperation.

Європейський вектор політики відіграє останні 70 років важливу роль у формуванні зовнішньої політики Сполученого Королівства, хоча й не найголовнішу, пояснюючи це двома ключовими факторами: почуттям відчуженості Британії від європейського континенту, що викликано історичними, політичними і культурними відмінностями, та проблемою самоідентифікації держави на міжнародній арені, що визначається прагненням відігравати глобальну роль, а не обмежити свої можливості в рамках регіонального проекту.

Щоб з'ясувати основні причини виходу Британії із складу Європейського союзу, необхідно здійснити короткий огляд історії їх взаємовідносин.

Точкою відліку варто визначити 1950 р., адже саме тоді Сполучене Королівство відмовилося від французької пропозиції взяти участь у формуванні Європейської організації вугілля та сталі, посиляючись на «інший» погляд на світовий порядок та роль держави в ньому. Величезну роль зіграла доктрина В. Черчилля «три сфери впливу», яка визначила основні пріоритети держави, надаючи перевагу більше англо-саксонській сім'ї, а не європейській.

Суецька криза 1956 р., формування біполярної системи міжнародних відносин, розпад Британської імперії, економічні труднощі, франко-німецький союз, який схиляє вагу терезів щодо впливу на європейському континенті на